Europees Parlement
2019-2024

Commissie buitenlandse zaken

2022/2195(INI)

13.3.2023

ONTWERPVERSLAG

over Oezbekistan
(2022/2195(INI))

Commissie buitenlandse zaken

Rapporteur: Ilhan Kyuchyuk

Rapporteur voor advies van de medeverantwoordelijke commissie overeenkomstig artikel 57 van het Reglement:
Roman Haider, Commissie internationale handel

PR_INI

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT.....3

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over Oezbekistan
(2022/2195(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 15 mei 2019 getiteld “De EU en Centraal-Azië: nieuwe kansen voor een sterker partnerschap” (JOIN (2019) 0009),

– gezien de conclusies van de Raad van 17 juni 2019 over de nieuwe strategie van de EU voor Centraal-Azië,

– gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 19 september 2018, getiteld “Versterken van de banden tussen Europa en Azië – Bouwstenen voor een EU-strategie” (JOIN(2018)0031),

– gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 1 december 2021, getiteld “De Global Gateway” (JOIN(2021)30),

– gezien de resultaten van de 18e bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken van de EU en Centraal-Azië op 17 november 2022 in Samarkand, die gericht was op het vinden van oplossingen voor gemeenschappelijke uitdagingen,

– gezien het gezamenlijk perscommuniqué van de staatshoofden van Centraal-Azië en de voorzitter van de Europese Raad, afgegeven na de eerste regionale bijeenkomst op hoog niveau in Astana op 27 oktober 2022,

– gezien de gezamenlijke persverklaring van 28 oktober 2022 van Sjavkat Mirzijojev, president van de Republiek Oezbekistan, en Charles Michel, voorzitter van de Europese Raad,

– gezien de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst waarbij een partnerschap tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Oezbekistan, anderzijds[1],

– gezien de 18e vergadering van het subcomité justitie en binnenlandse zaken, mensenrechten en aanverwante kwesties van de partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst EU-Oezbekistan op 29 maart 2022,

– gezien de slotopmerkingen over het zesde periodieke rapport inzake Oezbekistan van het VN-Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen van 1 maart 2022,

[1] PB L 229 van 31.8.1999, blz. 3.

– gezien de slotopmerkingen van het VN-Mensenrechtencomité over het vijfde periodieke rapport inzake Oezbekistan van 1 mei 2020 over het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten,

– gezien het rapport van de speciale VN-rapporteur betreffende de bevordering en bescherming van de mensenrechten bij de bestrijding van terrorisme naar aanleiding van een officieel bezoek aan Oezbekistan van 29 november t/m 7 december 2021, gepubliceerd op 25 februari 2022,

– gezien het eindrapport naar aanleiding van de verkiezingswaarnemingsmissie van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa en het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten over de presidentsverkiezingen van 24 oktober 2021, dat op 22 april 2022 is gepubliceerd,

– gezien zijn aanbeveling van 26 maart 2019 aan de Raad, de Commissie en de vicevoorzitter van de Commissie / hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid betreffende de nieuwe brede overeenkomst tussen de EU en Oezbekistan[2],

– gezien zijn eerdere resoluties over Oezbekistan,

– gezien artikel 54 van zijn Reglement,

– gezien het advies van de Commissie internationale handel,

– gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A9-0000/2023),

A. overwegende dat Oezbekistan een sleutelrol speelt in Centraal-Azië, een regio die voor de EU van strategisch belang is in termen van veiligheid, connectiviteit, energiediversificatie, conflictoplossing en verdediging van de multilaterale, op regels gebaseerde internationale orde;

B. overwegende dat de onderhandelingen over de versterkte partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en Oezbekistan (EPCA), die de bestaande, in 1999 ondertekende partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst actualiseert, op 23 november 2018 formeel van start zijn gegaan en op 6 juli 2022 met succes zijn afgerond; overwegende dat de EPCA pas in werking kan treden als deze is goedgekeurd door het Parlement;

C. overwegende dat de EU 76 miljoen EUR heeft toegewezen voor de eerste vier jaar (2021-2024) van haar zevenjarig indicatief meerjarenprogramma 2021-2027 voor Oezbekistan, waarbij 7 miljoen EUR extra is uitgetrokken voor steun aan maatschappelijke organisaties en organisaties die actief zijn op het gebied van mensenrechten;

D. overwegende dat op 1 juli 2022 protesten zijn uitgebroken in de Republiek Karakalpakstan na de bekendmaking van de voorgestelde amendementen op de grondwet van Oezbekistan, waardoor de status van deze republiek als soevereine republiek binnen Oezbekistan en haar recht op afscheiding zouden worden afgeschaft;

[2] PB C 108 van 26.3.2021, blz. 126.

overwegende dat bij het daaropvolgende optreden van de autoriteiten ten minste 21 mensen om het leven zijn gekomen; overwegende dat op 13 januari 2023 22 mensen zijn veroordeeld voor hun deelname aan de betogingen en dat Dauletmurat Tajimuratov, een advocaat die ervan wordt beschuldigd de betogingen te hebben geleid, tot 16 jaar gevangenisstraf is veroordeeld; overwegende dat op 7 februari 2023 het proces begon tegen nog eens 39 personen die werden beschuldigd van deelname aan de betogingen;

E. overwegende dat Oezbekistan op de ranglijsten "Freedom in the World" en "Freedom on the Net" van Freedom House van 2022 als "niet vrij" wordt gerangschikt en op de 133e plaats staat van de 180 landen in de "World Freedom of the Press Index" van Reporters Without Borders van 2022, wat een verbetering is ten opzichte van de 157e plaats in 2021, hoewel de algemene score van het land is gedaald;

F. overwegende dat de Commissie buitenlandse zaken van het Parlement Oezbekistan op 23 en 24 februari 2022 heeft bezocht; overwegende dat haar delegatie in de parlementaire samenwerkingscommissies EU-Kazachstan, EU-Kirgizië, EU-Oezbekistan en EU-Tadzjikistan en voor de betrekkingen met Turkmenistan en Mongolië regelmatig een bezoek heeft gebracht aan Oezbekistan;

Betrekkingen tussen de EU en Oezbekistan

1. is verheugd over de afronding van de onderhandelingen over de EPCA tussen de EU en Oezbekistan, waarmee een nieuw, modern en ambitieus kader voor de verdieping van de bilaterale betrekkingen wordt geschapen; wijst er nogmaals op dat in de overeenkomst sterk de nadruk wordt gelegd op gemeenschappelijke waarden, democratie en rechtsstaat; merkt op dat de overeenkomst tevens de basis legt voor een versterkte samenwerking op het gebied van het buitenlands en veiligheidsbeleid, onder meer met betrekking tot kwesties als regionale stabiliteit, internationale samenwerking en conflictpreventie;

2. wijst op de ambitieuze hervormingen die zijn gepland in het kader van de ontwikkelingsstrategie van Nieuw Oezbekistan voor 2022-2026, die erop gericht is in het land echte veranderingen tot stand te brengen op het gebied van sociaaleconomische ontwikkeling, efficiënt bestuur en eerbiediging van de mensenrechten; benadrukt dat de constitutionele hervorming een kans biedt om de rechtsstaat te versterken en de hervormingen een solide juridische basis te geven; roept de autoriteiten van Oezbekistan op dit proces voort te zetten in overleg met burgers en belanghebbenden, waaronder de Commissie van Venetië van de Raad van Europa, op basis van internationale normen en beste praktijken;

Regionale samenwerking, internationale betrekkingen en wereldwijde uitdagingen

3. merkt op dat Oezbekistan in een unieke positie verkeert om te fungeren als drijvende kracht achter regionale samenwerking die Centraal-Azië in staat stelt een veerkrachtiger, welvarender en nauwer verbonden economische en politieke ruimte te worden; moedigt de EU aan zich meer politiek in te zetten voor Centraal-Azië, overeenkomstig het geostrategische belang ervan; benadrukt het grote potentieel van wederzijds voordelige samenwerking op het gebied van duurzame connectiviteit, met name via de Global Gateway op het gebied van energie en veiligheid;

4. wijst erop dat de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne en de gevolgen daarvan zowel uitdagingen als kansen inhouden voor Oezbekistan en andere Centraal-Aziatische staten, die van oudsher nauwe betrekkingen met Rusland onderhouden; merkt op dat Oezbekistan zich heeft onthouden bij de stemming over de resoluties van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over Oekraïne, met name die van 2 maart 2022, 24 maart 2022 en 23 februari 2023, waarin om beëindiging van het Russische offensief en onmiddellijke terugtrekking uit Oekraïne wordt gevraagd; stelt vast dat Oezbekistan zich op 7 april 2022 heeft verzet tegen de verwijdering van Rusland uit de VN-Mensenrechtenraad; wijst op de toezegging van de politieke leiding van Oezbekistan om niet toe te staan dat de aan Rusland opgelegde sancties worden omzeild;

5. wijst erop dat Oezbekistan van oudsher nauwe betrekkingen onderhoudt met Afghanistan, die ook na de machtsovername door de Taliban zijn blijven bestaan; prijst zijn inspanningen om de ernstige humanitaire crisis in het land te verzachten door het verstrekken van humanitaire hulp en elektriciteit; verzoekt Oezbekistan zijn contacten met de Taliban te gebruiken om op te roepen tot eerbiediging van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden van alle Afghanen, met name vrouwen, meisjes en minderheden, die essentiële voorwaarden zijn voor een grotere internationale betrokkenheid bij Afghanistan; herhaalt zijn krachtige veroordeling van de besluiten van de Taliban om vrouwen en meisjes te verbieden middelbaar en universitair onderwijs te volgen en de tewerkstelling van vrouwen bij niet-gouvernementele organisaties te verbieden;

6. verwelkomt de overeenkomst van 27 januari 2023 tussen Oezbekistan en Kirgizië over de afbakening van de grens tussen de twee landen, waarmee de nog hangende kwesties tussen beide partijen worden geregeld en het drie decennia durende proces wordt afgerond;

Mensenrechten en fundamentele vrijheden, de rechtsstaat en het maatschappelijk middenveld

7. betreurt het dat er tijdens de protesten in de Republiek Karakalpakstan op 1 en 2 juli 2022 doden zijn gevallen; roept de autoriteiten op een onderzoek in te stellen naar het optreden van de veiligheidsdiensten dat heeft geleid tot doden en gewonden onder de demonstranten, en roept de autoriteiten op de verantwoordelijken te berechten; roept ertoe op de onafhankelijkheid en de transparantie van de rechtsgang te waarborgen in de zaken die verband houden met de protesten; verwelkomt de toezegging van de Oezbeekse autoriteiten om de huidige constitutionele status van Karakalpakstan te handhaven;

8. benadrukt de belangrijke rol die het maatschappelijk middenveld kan spelen bij de ondersteuning van effectieve en inclusieve hervormingen en goed bestuur; betreurt het dat met de vaststelling van de verordening betreffende de coördinatie tussen niet-gouvernementele niet-commerciële organisaties en overheidsinstanties bij de uitvoering van internationale subsidieprojecten, goedgekeurd bij decreet nr. 328 van het kabinet van ministers van Oezbekistan op 13 juni 2022, de ruimte voor activiteiten van het maatschappelijk middenveld wordt ingeperkt en de uitoefening van de vrijheid van vereniging wordt belemmerd;

9. benadrukt dat de rechten van journalisten, onafhankelijke bloggers en mensenrechtenverdedigers moeten worden geëerbiedigd en dat zij moeten worden beschermd tegen intimidatie, druk en bedreigingen, en dat alle aanvallen op hen moeten worden onderzocht;

10. merkt op dat ondanks de vaststelling van een aantal wetten, waaronder de wet inzake de bescherming van vrouwen tegen intimidatie en geweld van 2019, gendergerelateerd geweld tegen vrouwen nog steeds wijdverbreid is; betreurt dat huiselijk geweld in de wetgeving van Oezbekistan niet wordt gedefinieerd of specifiek strafbaar wordt gesteld; roept de autoriteiten op maatregelen te nemen om Oezbekistan aan te sporen zijn verplichtingen uit hoofde van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen na te komen, zoals aangegeven in de slotopmerkingen over het zesde periodieke verslag van Oezbekistan door het VN-Comité inzake de uitbanning van discriminatie van vrouwen; roept de Oezbeekse autoriteiten op met maatschappelijke organisaties en internationale partners samen te werken om deze kwesties aan te pakken;

°

° °

11. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, alsook aan de president, de regering en het parlement van de Republiek Oezbekistan.